

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 17Co/96/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6723201014
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ľubomír Šabla
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2024:6723201014.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. JUDr. Ľubomíra Šabla a sudcov JUDr. Zity Nagypálovej a JUDr. Dušana Ďuriana ako členov senátu, v spore žalobcu: A. B. C., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom B. XX, XXX XX D., právne zastúpený Mgr. Ivanom Bugrim, advokátom, Advokátska kancelária so sídlom Námestie SNP 23, 960 01 Zvolen, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, 812 71 Bratislava - mestská časť Staré Mesto, IČO: 00 151 866, o zaplatenie 3 843,49 €, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Zvolen č. k. 12C/17/2023 – 200 zo dňa 14. júla 2023 ako súdu prvej inštancie, takto

rozhodol:

I. Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

II. Žalovaný je **p o v i n n ý** nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania v rozsahu 100% do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Odvolaním napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie v plnom rozsahu vyhovel žalobe žalobcu, keď uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 3 843,49 € do 15 dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok) a povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania pred súdom prvej inštancie v rozsahu 100% z prisúdenej sumy, do troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o určení výšky trov konania žalobcu pred súdom prvej inštancie (II. výrok).

2. Z vykonaného dokazovania súd prvej inštancie zistil nasledovný skutkový stav:

3. Žalobca je v služobnom pomere príslušníka Hasičského a záchranného zboru od 01.06.2020, štátnu službu vykonáva na Hasičskej stanici vo Zvolene. V období od júna 2020 do januára 2023 odpracoval žalobca 1 682,99 hodín určenej služobnej pohotovosti (súd prvej inštancie vychádzal z predložených výplatných pásov žalobcu a vypracovaných tabuliek o odpracovaných hodinách, nadčasových hodinách a hodinách pracovnej pohotovosti). Žalobca mal v spornom období služobný čas rozvrhnutý nerovnomerne tak, že do konca roka 2021 sa týždenný pracovný čas skladal zo 17-hodinových pracovných zmien (výkon služby), po ktorých nasledovala určená 7-hodinová služobná pohotovosť na pracovisku a od 01.01.2022 sa týždenný pracovný čas skladal zo 16-hodinových pracovných zmien (výkon služby), po ktorých nasledovala určená 8-hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, t.j. v rámci jednej pracovnej zmeny strávil žalobca na pracovisku sústavne minimálne 24 hodín. Výkon služobnej pohotovosti bol rozdelený na aktívnu časť služobnej pohotovosti (práca nadčas) a neaktívnu časť služobnej pohotovosti. V mieste výkonu služby vo Zvolene sa striedajú 3 hasičské zmeny, teda každý tretí deň odslúži každá pracovná zmena 24 hodín a následne majú príslušníci v tejto zmene dva dni voľna, t.j. ide teda o nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, ktorého časť pripadá na

tzv. služobnú pohotovosť. Vzhľadom na nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, ktorého súčasťou je služobná pohotovosť v mieste výkonu služby, žalobca v spornom období od júna 2020 do januára 2023 len v rámci samotnej služobnej pohotovosti priamo nadväzujúcej na výkon služby odpracoval 338,63 hodín v období od júna 2020 do decembra 2020, 576,41 hodín v období od januára 2021 do decembra 2021, 721,95 hodín v období od januára 2022 do decembra 2022 a 46 hodín za január 2023 (t.j. od 01.06.2020 do 31.01.2023 spolu 1 682,99 hodín služobnej pohotovosti). Priemerný týždenný pracovný čas počas celého žalovaného obdobia od júna 2020 do januára 2023 tak u žalobcu dosiahol 50,59 hodín.

4. Na základe takto vykonaného dokazovania s poukazom na článok 1 ods. 1 až 3, článok 2 ods. 1 a 2, článok 6 písm. b) smernice č. 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času, článok 7 ods. 2 a 5, článok 36 ods. 1 písm. c), d) a e) a článok 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, článok 3 ods. 1 Civilného sporového poriadku v platnom znení (ďalej aj „CSP“), § 12 ods. 6, § 85 ods. 1, 2 a 9, § 86 ods. 1 a 2, § 92 ods. 1 a 2, § 93 ods. 1 až 3, § 103 ods. 1, 2 a 5, § 116 ods. 1 a 2, § 122 ods. 1 až 3, § 130, § 135e ods. 1 až 3, § 193 zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 315/2001 Z.z.“ alebo „zákon o HaZZ“), § 11, § 13 a § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej aj „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“) a príslušnú súdnu prax Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „SD EÚ“ alebo súdny dvor“) súd prvej inštancie dospel k nasledovným záverom:

5. Predmetom konania bol nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) za porušenie práva Európskej únie (ďalej aj „právo EÚ“ alebo „právo Únie“) v dôsledku nesprávnej transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj „smernica 2003/88/ES“) do právneho poriadku Slovenskej republiky (konkrétne do zákona č. 315/2001 Z. z.“).

6. Pasívne vecne legitimovaným subjektom je v prejednávanom spore žalovaný (štát), keďže neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie dodržania požiadavky vyplývajúcej z článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Ide pritom o objektívnu zodpovednosť žalovaného (štátu) za škodu spôsobenú porušením práva Únie bez ohľadu na to, ktorý verejný orgán sa porušenia práva Únie dopustil, resp. ktorý z orgánov by mal povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť.

7. V mene žalovaného v konaní koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky podľa § 135 ods. 2 CSP v spojení s § 11 písm. c) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii a činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, pretože ministerstvo vnútra je ústredným orgánom štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor.

8. Smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na žalobcu ako hasiča, pretože vo vzťahu k žalobcovi nemožno uplatniť žiadnu výnimku z jej pôsobnosti. Výnimku z pôsobnosti smernice 2003/88/ES vo vzťahu k žalobcovi ako hasičovi nemožno založiť ani na opatreniach prijatých z dôvodu pandémie COVID-19. Žalovaný neuviedol žiadne skutkové tvrdenie a ani nepredložil dôkaz o tom, že počas ním uvádzaného núdzového stavu došlo k prekročeniu maximálne určeného týždenného pracovného času práve z tohto dôvodu.

9. Skutočnosť, že právo EÚ má prednosť pred vnútroštátnou právnou úpravou a vnútroštátna úprava nesmie byť v rozpore s právom EÚ vyplýva z konštantnej judikatúry súdneho dvora, poľa ktorej má článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi (t.j. v tomto prípade právo, aby priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročilo 48 hodín).

10. Smernica 2003/88/ES nebola správne transponovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky, konkrétne do ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z., ktorého ustanovenia sú v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, pretože zákon č. 315/2001 Z. z. umožňuje služobnému úradu, aby služobný (pracovný) čas hasiča bol rozvrhnutý tak, že tento pravidelne sústavne prekračuje smernicou 2003/88/ES stanovený maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas z dôvodu, že čas služobnej pohotovosti sa v celom rozsahu nezahrňuje do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 315/2001 Z. z. nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času, pričom v skutočnosti sa tento čas služobnej pohotovosti nezapočítava do pracovného času hasiča (ide o zjavný rozdiel oproti ustanoveniu

§ 96 ods. 2 Zákonníka práce, podľa ktorého čas neaktívnej pracovnej pohotovosti sa považuje za pracovný čas). Vnútroštátna právna úprava v zákone č. 315/2001 Z. z. je preto v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES z dôvodu, že táto nebola správne implementovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky. Čas pracovnej (služobnej) pohotovosti žalobcu je potrebné zahrnúť do pracovného času žalobcu, pretože tento je povinný byť počas pohotovosti prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a musí mu byť okamžite k dispozícii v prípade potreby.

11. Žalobca v spornom období od júna 2020 do januára 2023 odpracoval služobný čas priemerne v trvaní 50,59 hodín týždenne, čo je viac ako maximálny týždenný pracovný čas podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Právo žalobcu vyplývajúce z ustanovenia článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bolo v spornom období permanentne niekoľko rokov porušované.

12. Žalobcovi vznikol nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) proti žalovanému, pretože bolo preukázané splnenie predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu podľa judikatúry súdneho dvora, t.j. 1. cieľom porušenej právnej normy únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2. existencia škody a 3. priama príčinná súvislosť medzi porušením práva Únie a škodou. Platí, že podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnej právnej úprave nesmú byť menej výhodné ako podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy (zásada ekvivalencie) a nemôžu byť upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady (zásada efektivity), súčasne náhrada škody musí spĺňať aj požiadavku primeranosti.

13. Príčinná súvislosť medzi porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a vznikom škody vyplýva zo skutočnosti, že ak by došlo zo strany žalovaného k správne prebratiu smernice 2003/88/ES a táto by sa správne aplikovala, žalovaný by v spornom období nemusel odpracovať viac ako smernicou 2003/88/ES maximálne povolený 48 hodinový pracovný čas. S poukazom na súdnu prax súdneho dvora skutočnosť, že žalobca neupozornil zamestnávateľa na porušovanie smernice 2003/88/ES, resp. neuplatnil nárok na náhradu škody najskôr voči zamestnávateľovi, je pre záver o danosti príčinnej súvislosti medzi porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a vznikom škody nepodstatná.

14. Porušenie smernice 2003/88/ES voči žalobcovi bolo preukázané. Smernica 2003/88/ES ani vnútroštátna právo výslovne neupravuje otázku náhrady škody vzniknutej porušením práva Únie. Podľa judikatúry súdneho dvora náhrada škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu práv poškodených za podmienky dodržania zásady ekvivalencie a zásady efektivity, súčasne náhrada škody musí byť primeraná vzniknutej ujme. Uplatnený nárok je pri absencii výslovnej vnútroštátnej úpravy nároku na náhradu škody z porušenia práva Únie jednotlivcovi, potrebné posudzovať analogicky podľa ustanovení slovenského právneho poriadku, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom najbližšie, t.j. v tomto prípade podľa § 11 Občianskeho zákonníka a § 13 Občianskeho zákonníka (náhrada nemajetkovej ujmy).

15. Porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bolo porušované právo žalobcu na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy Slovenskej republiky), právo na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci, právo na najvyššiu prípustnú dĺžku pracovného času a právo na primeraný odpočinok po práci (článok 36 ods. 1 písm. c), d) a e) Ústavy Slovenskej republiky), pretože účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie.

16. Súčasne porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES bolo porušované právo žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), pretože musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice 2003/88/ES, na úkor svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojej rodine, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením.

17. Výšku škody (nemajetkovej ujmy) žalobcu je vzhľadom na absenciu výslovnej úpravy potrebné analogicky (analogia legis) podľa § 122 zákona č. 315/2001 Z. z. stanoviť ako rozdiel medzi náhradou za služobnú pohotovosť nariadenú mimo rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods. 2 písm. a/ zákona č. 315/2001 Z. z.) podľa § 122 ods. 2 písm. b) zákona č. 315/2001 Z. z. a náhradou za služobnú

pohotovosť nariadenú v rámci rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.) podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. (t.j. 35 %, resp. 20 % zo sumy, ktorá je príslušnou časťou žalobcovho služobného platu). Je správne výšku žalovanej nemajetkovej ujmy analogicky odvíjať od ustanovenia § 122 zákona č. 315/2001 Z. z., ktoré predstavuje ustanovenie upravujúce odmenu za služobnú pohotovosť, pretože ide z hľadiska analógie za ustanovenie „najbližšie“ k stanoveniu výšky náhrady škody. Hodiny, ktoré žalobca odpracoval nad limit maximálneho priemerného týždenného pracovného času, je možné analogicky posúdiť ako odpracované mimo rozvrhnutia služobného času, keďže služobný čas by mal byť rozvrhnutý tak, aby k porušovaniu práv nedochádzalo, pričom k porušeniu práv žalobcu dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti. Nemajetkovú ujmu nie je možné nahradiť inak, pretože uplynutý čas žalobca nemôže stráviť inak (ide o nezvratiteľný stav). Aj v zmysle judikatúry súdneho dvora v prípade nemajetkovej ujmy žalobcu prichádza do úvahy náhrada za škodu, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol rešpektovaný maximálny týždenný pracovný čas upravený v článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Žalobca počas necelého trojročného sporného obdobia odpracoval 1 682,99 hodín služobnej pohotovosti, ktorá mu nebola započítaná do pracovného času, čo predstavuje náhradu škody (nemajetkovú ujmu) v sume 3,31 € (správne 2,28 € - poznámka odvolacieho súdu) za hodinu (3 843,49 € / 1 682,99 hodín), ktorú musel v rámci služobnej pohotovosti nezahrnúť do pracovného času navyše stráviť v práci a nemohol ju venovať rodine, záľubám, regenerácii či odpočinku.

18. Na základe vyššie uvedeného súd prvej inštancie žalobe žalobcu v plnom rozsahu vyhovel.

19. O nároku strán sporu na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP vzhľadom na plný úspech žalobcu a skutočnosť, že výška plnenia závisela od úvahy súdu.

20. Proti rozsudku súdu prvej inštancie v celom rozsahu podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný. Rozsudok súdu prvej inštancie označil za nesprávny z dôvodov uvedených v § 365 odss. 1 písm. d), f) a h) CSP, t.j. z dôvodov, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci; súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

21. Žalovaný v prvom rade namietal právomoc súdu skúmať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES. Podľa žalovaného posudzovanie súladu všeobecne záväzných právnych predpisov platných na území Slovenskej republiky so smernicou Európskej únie nespadá do právomoci súdu prvej inštancie, resp. do právomoci iného všeobecného súdu členského štátu Európskej únie; záver o takomto nesúlade si súd prvej inštancie nemohol osvojiť ani ako predbežnú otázku, pretože dôsledky a aplikácia takéhoto konštatovania by presiahli predmet konania, ktorým je len individuálny nárok žalobcu na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy.

22. V druhom rade žalovaný namietal svoju pasívnu vecnú legitímáciu v tomto spore. Bol názoru, že žalobca nepreukázal tvrdenú nesprávnu transpozíciu smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky (zákona č. 315/2001 Z. z.). Predmetom konania bol pritom nárok žalobcu na náhradu škody, ktorá mu mala vzniknúť z dôvodu nesprávneho prebratia smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky, na vyhovieť žalobe bol preto žalobca povinný toto svoje tvrdenie preukázať (t.j. poukázať na konkrétne ustanovenia zákona č. 315/2001 Z. z., ktoré by boli v rozpore so smernicou 2003/88/ES). Podľa žalovaného žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je v rozpore so smernicou 2003/88/ES. Podľa žalovaného súd prvej inštancie nebral do úvahy rozdiel medzi prebratím (transpozíciou) smernice a aplikáciou smernice. V prípade prebratia smernice do právneho poriadku ide o prebratie konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu, ktorý následne musí byť v súlade s obsahom smernice. Pokiaľ žalobca tvrdil, že žalovaný (Slovenská republika) v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky nesprávne prebral smernicu 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z., bol povinný preukázať konkrétne pochybenie, ktoré mu spôsobilo škodu, a to porovnaním textu zákona pred prebratím smernice 2003/88/ES a po ňom (až po takomto porovnaní bolo možné zaoberať sa správnosťou alebo nesprávnosťou prebratia smernice 2003/88/ES). Len v dôsledku skutočnosti, že zákon č. 315/2001 Z. z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, resp. neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín, nemožno dospieť k záveru, že smernica 2003/88/ES bola do zákona č. 315/2001 Z. z. prebratá nesprávne. Nebolo povinnosťou žalovaného skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia smernice

2003/88/ES do textu zákona č. 315/2001 Z. z., a to aj vzhľadom na priamy účinok smernice; zdôraznil, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je možné považovať za rozporné so smernicou 2003/88/ES. V prípade aplikácie smernice ide o použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad. Porušenie smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice (napr. zamestnávateľ) vyloží jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Môže nastať prípad, že smernica je do vnútroštátneho právneho poriadku prebratá správne, ale jej konkrétne použitie (t.j. aplikácia) môže byť v konkrétnom prípade v rozpore s cieľom a obsahom smernice. Až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. Preto je nevyhnutné rozlišovať prebratie a aplikáciu smernice, nakoľko aj nesprávne prebratá smernica môže byť u rôznych adresátov aplikovaná správne a naopak. V prejednávanom spore žalobca pritom namietal nesprávne prebratie smernice 2003/88/ES, nie však jej aplikáciu v individuálnom prípade. Žalovaný (Slovenská republika) nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Žalovaný (Slovenská republika) má podľa žalobcu zodpovedať za škodu, ktorá mala vzniknúť nesprávnym prebratím (nie aplikáciou) smernice 2003/88/ES. Žalovaný (Slovenská republika) však nie je zamestnávateľom žalobcu a nie je ani orgánom, ktorý by sa na aplikácii smernice 2003/88/ES podieľal. Akýkoľvek nárok žalobcu z iného ako žalovaného titulu totiž nie je predmetom tohto súdneho konania. Súd prvej inštancie nedostatočne zohľadnil rozdiel medzi Slovenskou republikou (žalovaným) a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, ktoré treba považovať za dva samostatné subjekty, ktorých postavenie v súdnom konaní ani v pracovnoprávných vzťahoch nemožno zamieňať. Súd prvej inštancie celkom opomenul, že žalovaný (Slovenská republika) pri preberaní smernice neporušil žiadne predpisy, preto pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť žiadna škoda, teda ani zodpovednosť žalovaného za nároky, ktoré si žalobca uplatňuje v prejednávanom spore, pretože ide o nároky, ktoré vyplývajú z pracovnoprávneho vzťahu, pričom mzdový nárok sa „skrýva“ za náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy. Nie je prípustné, aby sa zodpovednosť žalovaného (Slovenskej republiky) odvodzovala od individuálneho prístupu inej osoby k pracovnoprávnym vzťahom konkrétného zamestnanca. Preto aj keby súd prvej inštancie konštatoval, že aplikácia smernice na služobný pomer žalobcu bola nesprávna, nijako táto skutočnosť nesúvisí so zodpovednosťou žalovaného za správnosť prebratia smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky; zamieňanie žalovaného (Slovenskej republiky) za ministerstvo vnútra predstavuje ďalší dôvod nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného.

23. V treťom rade žalovaný namietal, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť smernice 2003/88/ES, ktorá sa podľa žalovaného na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru (žalobcu) vzhľadom na charakter vykonávaných činností a rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože sa neuplatňuje na odvetvia činností, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany (článok 1 ods. 3 smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 2 smernice Rady 89/391/EHS zo dňa 12.06.1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci). Rozhodnutie súdneho dvora C-429/09 sa týka „mestského hasiča“, preto ho nie je možné považovať za smerodajné, nakoľko režim výkonu hasičských činností v takomto zriadení a štruktúre mestských hasičov sú absolútne odlišné od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike, ktorého zriaďovateľom je štát (nie obec) a sú im poskytnuté rôzne osobitné výhody od „definitívny“ až po systém sociálneho zabezpečenia. Nakoľko smernica 2003/88/ES sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času ako aj ich odmeňovania nevzťahuje, je táto oblasť v plnej miere v pôsobnosti vnútroštátnej právnej úpravy. Vzhľadom na uvedené sa príslušné ustanovenia smernice 2003/88/ES na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, preto žalobcovi v zmysle žaloby nemohla vzniknúť žiadna škoda.

24. Ďalej sa žalovaný v odvolaní zaoberal otázkou splnenia predpokladov zodpovednosti štátu za náhradu škody jednotlivcovi z dôvodu porušenia práva Únie, ktorú podľa jeho názoru súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil. V tomto smere zdôraznil, že článok 6 smernice 2003/88/ES je spomenutý v článku 17 ods. 1 smernice 2003/88/ES, ktorý umožňuje členským štátom, aby sa odchýlili od uplatňovania tohto článku za predpokladu, že dodržia všeobecnú zásadu ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov, pričom jedným z dôvodov na neuplatňovanie článku 6 smernice 2003/88/ES je situácia (ako v prejednávanom spore), keď sa jedná o protipožiarne služby a služby civilnej ochrany. Všeobecné podmienky zodpovednosti štátu za náhradu škody z dôvodu porušenia práva Únie sú definované ako (a) cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva, (b) porušenie je dostatočne závažné a (c) medzi porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje príčinná súvislosť. Podľa žalovaného žalobca žiadnym spôsobom neosvedčil vznik nároku na náhradu škody.

Spôsobenú škodu žalobca stanovil nejasným spôsobom, že mu mala vzniknúť vykonávaním nariadenej služobnej pohotovosti, za ktorú bol však žalobca riadne odmeňovaný. Počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. Počas služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby vymedzený priestor na odpočinok, teda zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca. V čase služobnej pohotovosti sa od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť. Za čas služobnej pohotovosti vypláca zamestnávateľ žalobcovi dohodnutú odmenu, t.j. nie len za vykonanú prácu, ale aj za takúto neaktívnu časť práce. Pokiaľ súd prvej inštancie napriek uvedeným skutočnostiam dospel k záveru, že služobná pohotovosť žalobca, za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom a má sa započítať do pracovného fondu, táto skutočnosť sama osebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. Žalovaný mal ďalej s poukazom na rozsudky súdneho dvora vo veciach Mulder a i./Rada a Komisia, C-104/89 a C-37/90 za to, že žalobca mal prejaviť primeranú snahu na odvrátenie škody alebo obmedzenie jej rozsahu, inak sám znáša škodu.

25. Pokiaľ ide o formu a spôsob výpočtu náhrady škody, žalovaný poukázal na rozsudok SD EÚ vo veci C-429/09 Günter Fuß, z ktorého vyplýva, že smernica 2003/88/ES neobsahuje nijaké ustanovenie týkajúce sa náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení, preto vznik škody musí posudzovať vnútroštátny súd podľa zásad rovnocennosti a efektivity a musí byť nahradená udelením dodatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením a definovať pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady.

26. Žalobou uplatnený nárok považoval žalovaný za mzdový nárok žalobcu. Napriek tomu, že žalobca uplatnený nárok označil ako nemajetkovú ujmu, k žalobe prikladá ako listinné dôkazy tabuľky, ktorých výpočet je máťuci a predstavuje skôr výpočet odškodnenia vo forme vyplatenia primeranej peňažnej náhrady škody formou doplatku. Takýmto spôsobom výpočtu „nemajetkovej ujmy“ podľa zákona č. 315/2001 Z. z. žalobca žiada akési odškodnenie vo forme vyplatenia peňažnej náhrady škody vo forme doplatku (mzdový nárok) a nie nemajetkovú ujmu. Je nepochopiteľné, prečo sa žalobca domáha náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú vyčíslil podľa celkového počtu (súčtu) hodín určenej služobnej pohotovosti, ktoré mal reálne odslužiť a to bez ohľadu na skutočnosť, či tým malo dôjsť k prekročeniu 48 hodinového týždenného pracovného času. Je nesporné, že žalobca pri výpočte žalovanej sumy vychádzal nielen z počtu hodín nad maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas, ale zo všetkých hodín odpracovanej služobnej pohotovosti, teda aj z tých, ktorými maximálny týždenný pracovný čas prekročený nebol. Nie je zrejmé, prečo si žalobca svoju údajnú nemajetkovú ujmu „ohodnotil“ sumou 2,28 € za každú hodinu, počas ktorej malo dochádzať k porušovaniu jeho práv. Žalobca úplne ignoruje fakt, že zásah do osobnostných práv a rozsah nemajetkovej ujmy je u každého jednotlivca individuálny, posudzuje sa v každom prípade osobitne, a to aj s ohľadom na preukázateľný zásah do súkromného života. Za žiadnych okolností teda nemožno nemajetkovú ujmu vypočítať „tabuľkovo“ na základe akéhosi univerzálneho vzorca, ktorý vo svojom výsledku zodpovedá mzdovému nároku. Podľa názoru žalovaného žalobca svoju ujmu v skutočnosti vidí v tom, že nebol za odslúženie určenú služobnú pohotovosť dostatočne ohodnotený a nie v tom, že mal byť prekračovaný 48 hodinový týždenný pracovný čas. Žalobca touto formou iba maskuje svoje mzdové nároky voči svojmu zamestnávateľovi. Aj z uvedeného dôvodu žalovaný nie je pasívne vecne legitimovaný subjekt, nakoľko mzdových nárokov je možné domáhať sa len od žalobcovho služobného úradu, ktorým je ministerstvo vnútra a nie štát.

27. Pokiaľ súd prvej inštancie nárok na náhradu škody subsumoval pod ustanovenia Občianskeho zákonníka o nemajetkovej ujme (§ 11 až § 13), žalovaný priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považuje za zjavne neprimeranú, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmu žalobcu, podľa názoru žalovaného podstatne vyššia. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva musí byť náhrada nemajetkovej ujmy rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti, pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy. Výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanej vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti. Poukázal tiež na nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2017 z 05.12.2017, podľa ktorého: „Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako a v ich judikatúre by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady.“ Žalovaný uviedol, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť

zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov, prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanej za telesné zranenia alebo násilné činy.

28. Žalovaný podotkol, že dôkazné bremeno v sporovom konaní zaťažuje žalobcu a s ohľadom na zásadu kontradiktórnosti je úlohou žalobcu označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie v súlade s princípom hospodárnosti, a teda na začiatku konania. Žalovaný má za to, že žalobca nepreukázal a ani riadne neodôvodnil výšku ujmy. Podľa názoru žalovaného tabuľky priložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku ujmy.

29. Žalovaný mal za to, že žalovaný v konaní pred súdom prvej inštancie neuviedol, v čom údajný neoprávnený zásah spočíval. Nestačí, aby zásah mohol vyvolať určitú reakciu, ale musí aj konkrétnu reakciu v živote fyzickej osoby vyvolať. Žalobca musí na konkrétnych skutkových okolnostiach preukázať, že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal následnú reakciu v jeho súkromnom živote, rodinnom prostredí, profesionálnej sfére, či v inom prostredí, čo v prípade žalobcu nie je žiadnym spôsobom preukázané. Chýbajúce skutkové tvrdenia nie je možné nahradiť odvolávaním sa na rozhodovacie činnosti iných súdov v obdobných prípadoch. Vzhľadom na to, že ide o osobnostné práva, je potrebné nemajetkovú ujmu posudzovať v každom jednom prípade individuálne, čo prvostupňový súd pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy nebral do úvahy. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t.j. materiálnej satisfakcie) je vždy v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu existencia závažnej ujmy, ktorú treba riadne a konkrétne preukázať. Podľa žalovaného žalobca, ani jeho právny zástupca v konaní nepreukázali zásah do súkromného, rodinného života a najmä zásah do medziľudských vzťahov, či nepriaznivost' zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

30. Ak by v dôsledku nesprávneho prebratia smernice 2003/88/ES neoprávnený zásah do práv žalobcu skutočne existoval, tento zásah by v súčasnosti stále pretrvával, potom by bolo celkom prirodzené, aby sa žalobca v prvom rade domáhal upustenia od takéhoto zásahu u svojho zamestnávateľa v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, čo však žalobca vo svojej žalobe nežiada, ale naopak sa domáha len finančného plnenia, ktoré má slúžiť len ako akási kompenzácia, bez toho aby bol tento údajný protiprávny stav do budúcnosti napravený. Nemožno preto hovoriť o vzniku škody, či nemajetkovej ujmy, ktorá má byť kompenzovaná v peniazoch. Úvahy súdu prvej inštancie o porušení práva žalobcu na primeraný odpočinok a z toho vyplývajúci zásah do jeho osobnostných práv sú preto celkom bezpredmetné, nakoľko žalobca podanou žalobou nechce dosiahnuť zlepšenie, či úpravu svojej pracovnej pozície u zamestnávateľa.

31. Pokiaľ ide o II. výrok rozsudku súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania, žalovaný nesúhlasil s priznaním nároku na náhradu trov konania žalobcovi v plnom rozsahu, mal za to, že nárok žalobcu bol nesprávne uplatnený a v tomto prípade sa jedná o nesprávne právne posúdenie veci. V prípade, ak odvolací súd vyhovie odvolaniu, závislý výrok o trovách konania musí byť zmenený v prospech žalovaného.

32. Žalovaný preto navrhol, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu žalobcu v plnom rozsahu zamietol. Zároveň si uplatnil nárok na náhradu trov konania.

33. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedol, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie považuje za zákonný a vecne správny a spravodlivý, pretože súd prvej inštancie sa v napadnutom rozsudku správne vysporiadal so všetkými skutočnosťami podstatnými pre rozhodnutie, náležite zistil skutkový stav veci, z dokazovania vyvodil správne skutkové zistenia a takto zistený skutkový stav veci následne aj správne právne posúdil. Žalovaný ako odvolacie námietky opakuje totožné argumenty a tvrdenia ako pred súdom prvej inštancie, odvolacie námietky žalovaného však nie sú spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozsudku.

34. K námietke nedostatku právomoci súdu prvej inštancie na posúdenie súladu slovenských všeobecne záväzných právnych predpisov so smernicou Únie žalobca poukázal na princíp, v zmysle ktorého v prípade kolízie medzi vnútroštátnym právnym predpisom a predpisom únievého práva je vnútroštátny

súd povinný aplikovať únievé právo, teda uprednostniť napr. smernicu pred vnútroštátnym zákonom bez ohľadu na to, či bol vnútroštátny predpis (zákon) prijatý skôr alebo neskôr ako relevantná únievá norma (smernica). Tento princíp vyplýva z dlhoročnej ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie. Súdny dvor vo svojej konštantnej judikatúre od vnútroštátnych súdov výslovne vyžaduje, aby správnosť prebratia smerníc kontrolovali, keďže takáto činnosť predstavuje základný kameň, na ktorom je postavená doktrína súdneho dvora o priamych a nepriamych účinkoch a aplikovateľnosti predpisov únievého práva vnútroštátnymi orgánmi každého členského štátu. Je potom nespochybniteľné, že vnútroštátny súd pri rozhodovaní o individuálnom nároku jednotlivca na náhradu škody (či už majetkovej škody alebo aj nemajetkovej ujmy) vzniknutej porušením únievého práva má a musí mať právomoc posudzovať, či vnútroštátna právna norma je v súlade s predpisom únievého práva, teda posudzovať aj to, či konkrétna smernica bola do vnútroštátnej úpravy transponovaná správne. Na území Slovenskej republiky neexistuje žiadny iný orgán ako všeobecný súd v civilnom sporovom konaní, ktorý by bol vzhľadom na predmet konania oprávnený a súčasne povinný prejednať a rozhodnúť tento spor a v rámci neho si aj prejudiciálne posúdiť súlad a správnosť transpozície smernice 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z.

35. Pokiaľ žalovaný namietal nedostatok svojej pasívnej vecnej legitímácie, žalobca s odkazom na svoju opakovanú argumentáciu v priebehu konania uviedol, že pasívna vecná legitímácia žalovaného (štátu) vyplýva z dlhoročnej ustálenej rozhodovacej praxe súdneho dvora, v zmysle ktorej štát zodpovedá jednotlivcovi za porušenie práva Únie, ktoré bolo spôsobené neprijatím opatrení na zabezpečenie dodržania požiadavky podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES.

36. K námietke žalovaného, že smernica 2003/88 ES sa na služobný pomer žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje, žalobca s odkazom na svoju opakovanú argumentáciu v priebehu konania uviedol, že pôsobnosť smernice 2003/88/ ES na žalobcu v celom rozsahu taktiež vyplýva z judikatúry súdneho dvora, na ktorú poukazoval počas konania (najmä z rozsudku C-429/09 zo dňa 25.11.2010).

37. Žalobca nesúhlasil ani s tvrdením žalovaného, že priznaná nemajetková ujma je neprimeraná a že sa nedomáha upustenia od neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti. Naopak je to práve žalovaný, ktorý je povinný zabezpečiť, aby vnútroštátna legislatíva bola v súlade s únievym právom a pokiaľ ide o smernice, aby tieto boli dôsledne a správne transponované do vnútroštátneho práva. Tejto povinnosti štátu potom zodpovedá právo jednotlivca domáhať sa náhrady škody v prípade, ak štát túto svoju povinnosť nerešpektuje a ak jednotlivcovi v dôsledku porušenia smernice vznikne ujma (či už majetková škoda alebo nemajetková ujma). Transpozícia smerníc pritom nemôže byť len formálna a samoučelná, ale transpozíciu smerníc možno považovať za súladnú s právom Európskej únie len vtedy, ak sa ňou reálne dosahuje výsledok, ktorý smernica sleduje. V tomto prípade bola smernica 2003/88/ES do našej vnútroštátnej právnej úpravy transponovaná len formálne, pretože ciele sledované smernicou 2003/88/ES úplne zjavne dosiahnuté nie sú a neboli. Je neakceptovateľné, že žalovaný (štát), ktorý dlhoročne porušuje svoje povinnosti a vedome nerieši a udržiava ním vyvolaný protiprávny stav, vyčíta jednotlivcovi (žalobcovi), že sa domáha odškodnenia ujmy, ktorá mu reálne vznikla a za ktorú zodpovedá štát na základe zásady absolútnej objektívnej zodpovednosti. Výlučne žalovaný má ako jediný všetky materiálne a formálne prostriedky ako zabezpečiť, aby sa „upustilo od neoprávneného zásahu“ prijatím všetkých potrebných legislatívnych a vecných opatrení (novelizáciou zákona č. 315/2001 Z. z. a značným rozšírením počtu hasičov) za účelom dosiahnutia cieľov sledovaných smernicou 2003/88/ES. Na zabezpečenie dodržiavania článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES by bolo potrebné značne personálne posilniť stav hasičov (prijatie minimálne ďalších 500 až 800 hasičov), žalovanému sa tak „oplatí“ porušovať práva hasičov namiesto toho, aby vyčlenil potrebné rozpočtové prostriedky na rozšírenie počtu hasičov, pretože ani prípadná náhrada škody nedosahuje tieto náklady. Žalobca uviedol, že k podaniu žaloby pristúpil až po tom, ako žalovaný napriek mnohým dlhodobým upozorneniam, sťažnostiam a napokon desiatkam prehratých súdnych sporov v obdobných veciach tento protiprávny stav naďalej nijako neriešil, preto za tohto stavu potom vlastne nepripadá do úvahy žiadna iná žaloba, než akú podal v prejednávanej spore. K porušovaniu jeho práv dochádzalo a dochádza sústavne a dlhoročne, nielen počas žalovaného obdobia troch rokov, preto nemajetková ujma už nemá byť ako inak aspoň čiastočne odškodnená, než poskytnutím peňažnej náhrady za stratu značného počtu hodín času, ktorý mohol venovať rodine, priateľom, odpočinku, regenerácii či čomukoľvek inému podľa vlastného uváženia, mu už nikto nevráti. V žiadnom prípade nemôže preto súhlasiť ani s tvrdením žalovaného, že žalobca, ani jeho právny zástupca, v konaní nepreukázali

zásah do súkromného, rodinného života a najmä zásah do medziludských vzťahov, či nepriaznivosť zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku náhrady priznanej nemajetkovej ujmy. Žalobca v tejto súvislosti opätovne poukázal na rozsudok súdneho dvora C-429/09 zo dňa 25.11.2010 vo veci Günter Fuß, podľa ktorého už len samotná strata času odpočinku je sama o sebe dostatočným dôvodom na domáhanie sa a priznanie nároku na náhradu škody porušením článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Už len strata času odpočinku, o ktorý dotknutý jednotlivец (hasič) prichádza prekračovaním maximálneho týždenného pracovného času, je dostatočná na priznanie nároku na náhradu škody vzniknutej porušením smernice bez toho, aby k tomuto následku musel pristúpiť aj akýkoľvek ďalší prípadný následok na osobnostných právach žalobcu. Navyše už v žalobe uviedol a pri jeho výsluchu bolo preukázané, ako sa nedodržiavanie maximálneho pracovného času objektívne negatívne prejavuje na jeho osobnom a rodinnom živote. V dôsledku dlhodobého a fakticky sústavného prekračovania maximálneho týždenného pracovného stratil enormné množstvo času, ktorý mohol venovať aktivitám nesúvisiacim s jeho pracovným zaradením, či napokon „čo aj len“ tým odpočinkom po práci, ktorého zabezpečenie mu má práve predmetná smernica garantovať.

38. Žalobca nesúhlasil ani s tvrdením žalovaného, že nepreukázal a ani riadne neodôvodnil výšku ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená, resp. že v konaní nebolo preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu ako základný predpoklad nemajetkovej ujmy, pretože bol v konaní vypočutý a k žalobe priložil relevantné listinné dôkazy (výpis z dochádzkového systému SAP a výplatné pásky za každý mesiac žalovaného obdobia), pričom žalovaný tieto údaje žiadnym spôsobom nespochybnil (t.j. jeho skutkové tvrdenia účinne nepoprel).

39. Podstatou veci je podľa žalobu to, že čas, ktorý trávil v práci pravidelne nad rámec smernicou 2003/88/ES maximálne povolených 48 hodín týždenne, by v práci tráviť nemal, a tento čas by teda mohol využiť akokoľvek inak podľa vlastného slobodného rozhodnutia, či už s rodinou, priateľmi, koničkami, prípadne aj spaním a odpočinkom, keďže prvoradým cieľom smernice 2003/88/ES je zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, čo má byť dosiahnuté okrem iného práve aj zabezpečením primeranej doby odpočinku a obmedzením nočnej práce.

40. Aj podľa judikatúry súdneho dvora samotná strata času odpočinku je sama osebe dostatočne závažnou na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, keďže len za žalované obdobie stratil viac než tisíc hodín času, ktoré mohol venovať odpočinku a tým aj nevyhnutnej regenerácii fyzických a psychických síl. Paušálne spochybňovanie vzniknutej nemajetkovej ujmy zo strany žalovaného považoval žalobca za znevažujúce a nedôstojné a to najmä s prihliadnutím na spoločenský význam, nebezpečnosť a náročnosť vykonávanej práce.

41. K námietke žalovaného, že nie je zjavné, prečo si žalobca svoju údajnú nemajetkovú ujmu „ohodnotil“ sumou 2,28 € za každú hodinu, počas ktorej malo dochádzať k porušovaniu jeho práv, žalobca uviedol, že táto suma nie je základom pre výpočet jeho nároku, ale je výsledkom porovnania výšky žalovanej sumy s počtom hodín odpracovanej určenej služobnej pohotovosti. Práve odvíjanie žalovanej sumy od súčtu hodín odpracovanej (avšak do pracovného času nezapočítanej) určenej služobnej pohotovosti, ktorú každý hasič vykonáva počas každej 24 hodinovej služobnej zmeny, zohľadňuje porušovanie článku 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES spočívajúce práve v nezapočítavaní času určenej služobnej pohotovosti do pracovného času a táto skutočnosť sa následne prejavila aj v prekračovaní maximálneho 48-hodinového týždenného pracovného času stanoveného článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES.

42. Priznanú náhradu nemajetkovej preto žalobca považoval za primeranú a spravodlivú.

43. Žalobca na základe vyššie uvedeného navrhol potvrdenie napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie. Zároveň si uplatnil nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

44. Žalovaný v odvolacej replike uviedol, že žalobca vo svojom vyjadrení k odvolaniu reagoval na niektoré právne aspekty namietané v odvolaní aj s odkazom na svoju predchádzajúcu argumentáciu vzhľadom na to, že žalovaný v odvolaní poukázal na svoju predchádzajúcu argumentáciu. Žalovaný bol názoru, že ním prezentovaná rozsiahla právna argumentácia nebola súdom prvej inštancie správne aplikovaná, preto zotrval na podanom odvolaní a všetkých predchádzajúcich vyjadreniach a podaniach.

45. Ďalšie vyjadrenia v odvolacom konaní podané neboli.

46. Krajský súd funkčne príslušný na rozhodnutie o odvolaní žalovaného podľa § 34 ods. 1 CSP prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania z dôvodu, že zákonné podmienky pre jeho nariadenie podľa § 385 ods. 1 CSP naplnené neboli. Posudzujúc správnosť postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích dôvodov uplatnených žalovaným v odvolaní, ktorými je podľa § 380 ods. 1 CSP odvolací súd viazaný a rešpektujúc rozsah odvolania žalovaného v súlade s § 379 CSP dospel odvolací súd k názoru, že rozsudok súdu prvej inštancie v napádanom I. výroku o vyhovení žalobe a v závislom II. výroku o nároku na náhradu trov konania je vecne správny. Podľa § 387 ods. 1, 2 CSP odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak je vo výroku vecne správne a ak sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Aplikujúc toto zákonné ustanovenie odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutom rozsahu, konštatuje správnosť jeho dôvodov vo veci samej a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia uvádza:

47. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy si uplatňoval žalobca práve za prekročenie maximálneho limitu týždenného pracovného času určeného článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vykazovanom období jún 2020 až január 2023 v dôsledku jej nesprávnej transpozície do zákona č. 315/2001 Z.z.

48. Súd prvej inštancie mal právomoc na prejednanie tohto sporu. Podľa § 3 ods. 1 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva Únie v dôsledku nesprávneho prebratia (transpozície) smernice do vnútroštátneho právneho poriadku možno zaradiť medzi súkromnoprávne spory. Skutočnosť, že žalovaným v takomto spore je štát je bez právneho významu. Účastníkom občianskoprávných vzťahov môže byť aj štát a v takom prípade je podľa § 21 Občianskeho zákonníka právnickou osobou. Z judikatúry súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy.

49. Nakoľko jedným z predpokladov zodpovednosti žalovaného za škodu žalobcovi spôsobenú porušením práva Únie je „dostatočne závažné porušenie právnej normy Únie, ktorej cieľom je priznanie práv jednotlivcom“, súd prvej inštancie bol v rámci svojej právomoci v prejednávanom spore oprávnený a povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva Únie pri preberaní smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky (zákona č. 315/2001 Z. z.), to znamená skúmať, či zákon č. 315/2001 Z. z. zodpovedá cieľom článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Bez posúdenia tejto otázky by nebolo možné rozhodnúť prejednávaný spor. Žalovaný nedôvodne vytýkal v odvolaní chýbajúcu právomoc súdu posudzovať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES.

50. Súd prvej inštancie dospel k správnejmu záveru, že cieľ článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES (t.j. neprekročenie priemerného týždenného pracovného času pracovníka v rozsahu 48 hodín vrátane nadčasov) nebol v prípade zákona č. 315/2001 Z. z. dosiahnutý (naplnený). Vo všeobecnosti platí, že smernica ako špecifický prameň práva Únie vyžaduje od členských štátov, aby dosiahli cieľ sledovaný smernicou prijatím transpozičných opatrení vo svojom právnom poriadku. Na tento účel musia byť ustanovenia smernice prebraté tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná, aby sa zachovala ich konkrétnosť, presnosť a jasnosť a aby sa prebratím smernice do vnútroštátneho práva dosiahol stav, ktorý je v súlade s účelom sledovaným smernicou a zaručuje jej úplnú účinnosť v členskom štáte. Z hľadiska prejednávaného sporu článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES jednoznačne stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín; žalovaný prebral smernicu 2003/88/ES do zákona č. 315/2001 Z. z. Podľa § 85 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Podľa § 85 ods. 2 prvá veta zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Podľa § 86 ods. 1 a 2 zákona č. 315/2001 Z. z., služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni. Podľa § 92 ods. 1 zákona č. 315/2001

Z. z., služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času. Z uvedených ustanovení zákona č. 315/2001 Z. z. vyplýva, že zákon oddeľuje (a) vykonávanie štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru v rámci služobného času a (b) vykonávanie štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru v rámci určenej služobnej pohotovosti, pretože služobná pohotovosť príslušníka Hasičského a záchranného zboru bezprostredne nadväzuje na jeho služobný čas. Výsledkom uvedenej úpravy je záver, že hoci v oboch prípadoch ide o výkon štátnej služby, služobná pohotovosť sa nezapočítava do služobného času príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Smernica 2003/88/ES v článku 2 ods. 1 a 2 ustanovuje, že pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi predpismi a (alebo) praxou a čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Z uvedeného vyplýva, že čas určenej služobnej pohotovosti príslušníka Hasičského a záchranného zboru má byť súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku. Zákon č. 315/2001 Z. z. tak jednoznačne v rozpore so smernicou 2003/88/ES zo služobného (pracovného) času príslušníka Hasičského a záchranného zboru vyčleňuje čas určenej služobnej pohotovosti. Smernica 2003/88/ES pritom neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v smernici. Posudzované ustanovenia § 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1 a 2 a § 92 ods. 1 boli prakticky v totožnom znení súčasťou zákona č. 315/2001 Z. z. už v pôvodne prijatom znení účinnom od 01.04.2002. Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie dňa 01.05.2004 došlo k zmene uvedených ustanovení zákonom č. 82/2009 Z. z. s účinnosťou od 01.04.2009, kedy sa v ustanovení § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvilo, že nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie štyroch mesiacov (z pôvodného rozvrhnutia na obdobie celého kalendárneho roka) a v ustanovení § 92 zákona č. 315/2001 Z. z. sa rozčlenil výkon služobnej pohotovosti na služobnú pohotovosť, ktorá bezprostredne nadväzuje na služobný čas (§ 92 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.) a služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času (§ 92 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z. z.). Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 82/2009 Z. z. dôvodom úpravy malo byť zosúladenie s právom Únie. K ďalšej zmene uvedených ustanovení došlo zákonom č. 400/2011 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2012, kedy sa v ustanovení § 86 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. zakotvilo, že nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov (z dôvodovej správy k zákonu č. 400/2011 Z. z. nevyplýva dôvod tejto zmeny). Z toho vyplýva záver, že žalovaný v rámci preberania smernice 2003/88/ES po vstupe do Európskej únie nezohľadnil skutočnosť, že pracovná (služobná) pohotovosť predstavuje pracovný (služobný) čas pracovníka. Neobstojí preto tvrdenie žalovaného, že nebolo preukázané nesprávne prebratie (transpozícia) smernice 2003/88/ES, resp. že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z. z. nie je v rozpore so smernicou 2003/88/ES.

51. Ako nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd aj argumentáciu žalovaného, v rámci ktorej poukazoval na rozdiel medzi prebratím smernice 2003/88/ES na jednej strane a aplikáciou smernice 2003/88/ES na strane druhej s tým, že sa na aplikácii smernice 2003/88/ES nepodieľa. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o nesprávnom prebratí smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky. Skutočnosť, že žalovaný sa priamo nepodieľa na aplikácii smernice 2003/88/ES, resp. zákona č. 315/2001 Z. z. vo vzťahu k žalobcovi, je podľa odvolacieho súdu z hľadiska prejednávaneho sporu bez právneho významu. Podľa článku 29 smernice 2003/88/ES táto smernica je adresovaná členským štátom. Žalovaný ako členský štát a adresát smernice 2003/88/ES po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice. V prípade nesplnenia tejto povinnosti je štát (žalovaný) zodpovedný aj za nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES, pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku. Nakoľko smernica 2003/88/ES je určená žalovanému (štátu), ktorý zodpovedá za jej správne prebratie, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím smernice 2003/88/ES do právneho poriadku je pasívne vecne legitimovaná žalovaný (štát). Odvolací súd vzhľadom na vyššie uvedené uzatvára, že námietka žalovaného o nedostatku jeho pasívnej vecnej legitimácie nie je dôvodná.

52. Súd prvej inštancie dospel k správne záveru, že smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Žalovaný nedôvodne namietala, že v prípade žalobcu nejde o mestského hasiča (ako vo veci C-429/09), resp. že smernica 2003/88/ES sa na žalobcu nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože to neumožňuje charakter vykonávaných činností a rozvrh služobného času (činnosť žalobcu patrí medzi odvetvia a činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti

služieb civilnej ochrany). Súd je povinný plne uplatňovať výklad práva Únie, ktorý podal SD EÚ (rozsudok C-261/21 zo dňa 07.07.2022). Obrana žalovaného je založená na všeobecnej polemike so závermi súdu prvej inštancie bez dopadu na záväznosť rozhodnutí súdneho dvora, od ktorých niet dôvod (ani možnosť) sa odchýliť vzhľadom na obdobné skutkové okolnosti prípadu. Súdny dvor rozhodol, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor tiež rozhodol, že smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám. Na účely smernice 2003/88/ES nemôže byť pojem pracovníka vykladaný rôzne podľa vnútroštátnych právnych predpisov, ale má autonómny význam vlastný právu Únie, keď za pracovníka sa považuje každý, kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať nijaký dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva Únie. Skutočnosť, či je niekto podľa vnútroštátneho práva profesionálny alebo dobrovoľný hasič nie je relevantná na účely charakteristiky pracovníka, na ktorého sa vzťahujú ustanovenia smernice 2003/88/ES (C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer, body 52 a 55, C-429/09 vo veci Fuß, bod 27 až 30, C-518/15 vo veci Matzak). Vzhľadom na uvedené je nedôvodná odvolacia námietka žalovaného o tom, že smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru a bez právneho významu je aj fakt, či takýto príslušník plní svoje úlohy v pracovnom (služobnom) pomere ako hasič dobrovoľný, mestský alebo štátny. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu, a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovoliť priamo pred vnútroštátnymi súdmi (C-429/09 vo veci Fuß, body 33 až 35). Členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES tak, aby uplatnenie z neho plynúceho nároku viazali na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzovali (C-397/01 vo veci Pfeiffer bod 99, C-429/09 vo veci Fuß, body 35 a 52). Súdny dvor tiež opakovane judikoval, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C-397/01 vo veci Pfeiffer, bod 95) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (C-437/05 vo veci Vorel, bod 27). Osobitne v prípade hasičov súdny dvor potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený smernicou 2003/88/ES (C-429/09 vo veci Fuß, C-52/04 vo veci Personalrat der Feuerwehr Hamburg). Nakoľko žalobca musí byť počas výkonu služobnej pohotovosti k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, celý čas služobnej pohotovosti je potrebné započítať do pracovného času žalobcu. Bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada (§ 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.). Záver, že čas služobnej pohotovosti žalobcu je potrebné započítať do jeho pracovného času vyplýva aj z aktuálnej judikatúry súdneho dvora, podľa ktorej ak povaha a rozsah povinností a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka vyžadujú jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu práce, resp. povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas doby pohotovosti sú takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje a venovať tento čas svojim vlastným záujmom, predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (pozri rozsudky C-214/20 zo dňa 11.11.2021, C-580/19 zo dňa 09.03.2021, C-107/19 zo dňa 09.09.2021 a C-344/19 zo dňa 09.03.2021). Tento záver sa vzhľadom na skutkové okolnosti prejednávaneho sporu plne vzťahuje aj na žalobcu. Odvolací súd zhodne so žalobcom osobitne poukazuje na záver uvedený v uznesení súdneho dvora C-52/04 vo veci Personalrat der Feuerwehr Hamburg, podľa ktorého jediným cieľom výnimky, ktorá je uvedená v článku 2 ods. 2 prvom odseku Smernice 89/391/EHS na ktorú žalovaný poukazuje, bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, ako aj verejného poriadku v prípade závažných a svojim rozsahom mimoriadnych okolností (napríklad v prípade katastrofy), pre ktoré je charakteristická najmä tá skutočnosť, že môžu pracovníkov vystaviť rizikám, ktoré nie sú zanedbateľné, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie a ktoré, vzhľadom na ich povahu nie je

možné zohľadniť pri rozvrhu pracovného (služobného) času zásahových a bezpečnostných zložiek. V konaní pritom žiadnou zo strán sporu nebolo tvrdené a preukázané, že by v rozhodnom období (neaktívna) časť určenej služobnej pohotovosti zahŕňala výkon takejto činnosti. Nesprávny je názor žalovaného, že článok 17 ods. 1 smernice 2003/88/ES umožňuje odklon od článku 6 smernice 2003/88/ES v prípade príslušníkov Hasičského a záchranného zboru; tento článok sa na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje. Vzťahuje sa len na a/ vrcholových riadiacich pracovníkov alebo iných osôb s právomocou nezávislého rozhodovania, b/ rodinných pracovníkov alebo c/ pracovníkov slúžiacich náboženské obrady v kostoloch a náboženských spoločenstvách. Pracovníkov protipožiarna služby a služby civilnej ochrany, na ktorých poukazuje žalovaný v podanom odvolaní, sa týka článok 17 ods. 3 smernice 2003/88/ES, ktorý však na druhej strane neumožňuje odklon od článku 6 smernice 2003/88/ES (len odklon od článkov 3, 4, 5, 8 a 16 smernice 2003/88/ES).

53. Správny je aj záver súdu prvej inštancie o zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi porušením jeho práva vyplývajúceho z noriem Únie. Súd prvej inštancie správne uviedol, že tieto predpoklady vyplývajú z judikatúry súdneho dvora, ktorú v odôvodnení napadnutého rozsudku citoval. Podľa judikatúry súdneho dvora štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva Únie, ak: (a) porušená norma práva Únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, (b) porušenie práva Únie je dostatočne závažné a (c) medzi porušením práva Únie členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Aj podľa odvolacieho súdu boli predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi v dôsledku porušenia práva Únie splnené, pretože článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín. Uvedené ustanovenie smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ako bolo uvedené vyššie, ustanovenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne, pretože slovenský právny poriadok umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu vrátane nadčasov presiahol 48 hodín. Na záver o porušení článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nemá vplyv ani skutočnosť, že žalovaný v zmysle článku 16 písm. b) smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 17 ods. 3 písm. b) bod iii) smernice 2003/88/ES uplatnil na výpočet priemerného pracovného času žalobcu referenčné obdobie 6 mesiacov (§ 86 ods. 1 druhá veta zákona č. 315/2001 Z. z.), pretože podľa výsledkov dokazovania v rozhodnom žalovanom období žalobcov priemerný týždenný služobný čas presiahol hranicu 48 hodín v rámci daného referenčného obdobia. Porušenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vzťahu k žalobcovi je dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy Únie, ktorá pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času neponecháva členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva Únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou súdneho dvora (napr. C-429/09).

54. V príčinnej súvislosti s porušením práva Únie zo strany žalovaného došlo u žalobcu k vzniku škody (nemajetkovej ujmy) v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy Slovenskej republiky), pretože účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne v dôsledku zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky), pretože musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice 2003/88/ES, na úkor svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by chcel a mohol venovať svojim najbližším, rodine, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením.

55. V rozpore s judikatúrou SD EÚ je odvolacia argumentácia žalovaného, že medzi porušením práva Únie a vznikom škody žalobcu nie je príčinná súvislosť, keď žalobca neupozornil svojho zamestnávateľa na porušovanie jeho práv a nepožiadal ho o náhradu škody (t.j. nevyvinul primerané úsilie na zamedzenie vzniku škody). Na postavenie žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru sa vzťahuje judikatúra SD EÚ (C-429/09 a C-445/06), z ktorej vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Podľa názoru SD EÚ by bol výkon práv priznaných jednotlivcom

priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva Únie znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by sa od žalobcov ako slabšej strany v pracovnoprávných vzťahoch vyžadovalo najprv uplatniť svoje práva voči zamestnávateľovi. Znamenalo by to aj spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku Únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržiavanie. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES teda nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržiavanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením. Predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu vzniknutú žalobcovi boli splnené.

56. Žalobca sa v tomto konaní domáhal zaplatenia náhrady nemajetkovej ujmy v sume 3 843,49 €, ktorú vyčíslil ako súčin odpracovaných hodín určenej služobnej pohotovosti za obdobie od júna 2020 do januára 2023 vrátane a rozdielu peňažnej náhrady vyplácanej za určenú služobnú pohotovosť podľa § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z. Odvolací súd nesúhlasí s názorom žalovaného, že v skutočnosti sa vzhľadom na spôsob výpočtu peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy zo strany žalobcu pod týmto nárokom skrýva mzdový nárok, nárok na doplatenie mzdy za služobnú pohotovosť, pretože o uplatnenie mzdového nároku by išlo v prípade, ak by ho žalobca odvodzoval z konkrétnych ustanovení zákona č. 315/2001 Z.z., alebo z ustanovení smernice, či iných právnych aktov Únie, podľa ktorých by na takýto mzdový nárok mal právo a práve v takom prípade by žalovaným musel byť jeho zamestnávateľ a nie štát. Nakoľko súd určuje výšku peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy voľnou úvahou s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu osobnostného práva došlo, spôsob jej výpočtu zvolený žalobcom nie je pre jej určenie rozhodujúci, čo však nevylučuje, že súd voľnou úvahou môže dospieť k rovnakej, resp. porovnateľnej výške náhrady (ale môže dospieť aj k nižšej či vyššej výške s tým limitom, že nemôže žalobcovi súc viazaný žalobným návrhom priznať viac, než čoho sa domáha). Súd prvej inštancie žalobe žalobcu v plnom rozsahu vyhovel, keď žalobu žalobcu vyhodnotil ako dôvodnú čo do základu a výšky.

57. Smernica 2003/88/ES neobsahuje žiadne ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia. Náhrada škody spôsobená jednotlivcovi porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu jeho práv. Je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity štáty určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a jednak definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady. Ani právny poriadok Slovenskej republiky nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva Únie. Takúto právnu úpravu neobsahuje ani zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Súd prvej inštancie správne ustálil, že vzhľadom na zistený skutkový stav má ujma žalobcu najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analogia podľa § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka). Žalovaný nesprávne namietal, že žalobca nepreukázal spôsobenú ujmu, pretože z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v žalovanom období od júna 2020 do januára 2023 odpracoval 1 682,99 hodín pracovnej pohotovosti, keď priemerný týždenný pracovný čas počas celého žalovaného obdobia u žalobcu dosiahol 50,59 hodín. Žalobca na preukázanie svojho tvrdenia o počte odpracovaných hodín predložil doklady od svojho zamestnávateľa, ktoré žalovaný žiadnym spôsobom v konaní pred súdom prvej inštancie nespochybnil a nenavrhol vykonať žiadne dokazovanie.

58. Zásah do osobnosti žalobcu spôsobený tým, že žalobca v rozhodnom období pracoval priemerne viac ako 48 hodín týždenne (a súčasne viac ako 40 hodín týždenne podľa § 85 ods. 2 veta prvá zákona č. 315/2001 Z. z.) v konaní pred súdom prvej inštancie preukázaný bol. Žalobca nielenže pracoval nad maximálne prípustný rozsah týždenného pracovného času, ale v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES v spojení s článkom 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES mu odpracované hodiny určenej služobnej pohotovosti v počte 1 682,99 neboli započítané do odpracovaného času.

59. Námatkovou kontrolou počtu odpracovaných hodín služobnej činnosti a služobnej pohotovosti odvolací súd zistil, že v mesiaci 6/2020 žalobca odpracoval 176 hodín služobnej činnosti a 35 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, spolu 211 hodín, čo pri 4,2 týždňoch činí na 1 týždeň 50,23 hodín práce. V mesiaci 7/2020 sa žalobcovi vykazuje odpracovanie 187 hodín služobnej činnosti a 70 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, spolu 257 hodín za 4,4 týždňa, z čoho na 1 týždeň pripadá 58,40 odpracovaných hodín. V mesiaci 11/2020 žalobca odpracoval 170 hodín služobnej činnosti a 67,60 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, spolu 237,60 hodín, čo pri 4,2 týždňoch činí na 1

týždeň 56,57 hodín práce. V januári 2021 má žalobca vykázaných 173,17 hodín služobnej činnosti a 80 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, spolu 253 odpracovaných hodín za 4,4 týždňa, z čoho na 1 týždeň pripadá 57,53 hodín. V júni 2021 odpracoval žalobca 167,64 hodín služobnej činnosti a 21 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, spolu 188,64 hodín vydelené 4,2 týždňami pripadá na 1 týždeň 44,91 hodín práce. V auguste 2021 pri služobnej činnosti v rozsahu 160,60 hodín a služobnej pohotovosti na pracovisku v rozsahu 47,83 hodín, spolu 208,43 hodín na 4,4 týždňa vychádza 47,37 odpracovaných hodín. V novembri 2021 odpracoval žalobca 183,25 hodín služobnej činnosti a 61,97 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, spolu 245,22 hodín vydelené 4,2 týždňami pripadá na 1 týždeň 58,38 hodín práce. V máji 2022 pri služobnej činnosti v rozsahu 176,50 hodín a služobnej pohotovosti na pracovisku v rozsahu 62,73 hodín, spolu 239,23 hodín, na 4,4 týždňa vychádza 54,37 odpracovaných hodín. V septembri 2022 odpracoval žalobca 181,75 hodín služobnej činnosti a 47,32 hodín služobnej pohotovosti na pracovisku, spolu 229,07 hodín vydelené 4,2 týždňami pripadá na 1 týždeň 54,54 hodín práce. V januári 2023 pri služobnej činnosti v rozsahu 165,50 hodín a služobnej pohotovosti na pracovisku v rozsahu 50,78 hodín, spolu 216,28 hodín, na 4,4 týždňa vychádza 49,15 odpracovaných hodín. Z uvedeného prehľadu vyplýva, že spôsob plánovania zmenných služieb a pohotovosti na pracovisku opakovane má za následok prekročenie maximálne prípustného rozsahu týždenného pracovného času podľa smernice 2003/88/ES. Z oddeleného vykazovania počtu odpracovaných hodín služobnej činnosti a pohotovosti na pracovisku v mzdovom liste žalobcu je preukázané, že hodiny strávené na pracovisku počas určenej pracovnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 z. č. 315/2001 Z. z. sa do služobného času nezapočítavajú.

60. Zo skutkových zistení súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca ako príslušník Hasičského a záchranného zboru v služobnom pomere v rozhodnom období jún 2020 až január 2023 mal služobný čas rozvrhnutý nerovnomerne tak, že týždenný pracovný čas sa skladal zo 17-hodinových pracovných zmien výkonu služby, po ktorých nasledovala 7-hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, resp. neskôr zo 16-hodinových pracovných zmien výkonu služby, po ktorých nasledovala 8-hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, t. j. v rámci jednej zmeny strávil žalobca na pracovisku sústavne minimálne 24 hodín. Výkon služobnej pohotovosti bol rozdelený na aktívnu časť služobnej pohotovosti, ktorá bola odmeňovaná ako nadčasová práca a jej trvanie sa započítavalo do fondu odpracovaného času a neaktívnu časť služobnej pohotovosti, ktorá sa do fondu pracovného času nezapočítavala. Vo vykazovanom období od júna 2020 do januára 2023 odpracoval žalobca 1 682,99 hodín určenej služobnej pohotovosti, ktorá priamo nadväzovala na výkon 17/16 hodinovej služobnej činnosti. Za obdobie jún 2020 až január 2023 odpracoval žalobca spolu 1 791,70 hodín služobnej pohotovosti (určenej + nariadenej), žiadna z nich ale do počtu odpracovaných hodín započítaná nebola, preto sa môže javiť vychádzajúc iba z údajov zamestnávateľa o počte odpracovaných hodín, že limit týždenného pracovného času podľa smernice prekročený nebol. Za rozhodné obdobie 6/2020-1/2023 odpracoval žalobca celkom 7 113,31 hodín (služobný čas spolu s pohotovosťou na pracovisku), z ktorých na jeden týždeň pripadá 51,08 odpracovaných hodín. Výsledok pochádza zo vzorca súčet odpracovaných hodín za rozhodné obdobie $(1570,63 + 2 616,57 + 2709,83 + 216,28 = 7 113,31)$ deleno počet týždňov za rozhodné obdobie $(30,57 + 52,14 + 52,14 + 4,4 = 139,25)$. Aj týmto prepočtom uskutočneným odvolacím súdom je preukázané prekročenie maximálne prípustného priemerného pracovného času pre každé obdobie siedmych dní vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES.

61. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy si uplatňoval žalobca práve za prekročenie maximálneho limitu týždenného pracovného času určeného článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vykazovanom období jún 2020 až január 2023. Odvolací súd vzhľadom na vyššie uvedené súhlasí s názorom súdu prvej inštancie, že žaloba bola dôvodná čo do základu aj výšky.

62. Neobstojí argumentácia žalovaného, že pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, môže žalobca počas služobnej pohotovosti odpočívať alebo sa venovať inej činnosti, má vymedzený priestor na odpočinok (spánok) a nevyžaduje sa jeho aktívna činnosť, nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Žalobca totiž vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom (služobný úrad), musí tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusí byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a že má vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite plniť svoje povinnosti. Je oddelený od svojho vlastného sociálneho súkromného prostredia a rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám, je prakticky vylúčená. Právo na odpočinok žalobcu bolo dlhodobo niekoľko rokov porušované napriek tomu, že žalobca plní v spoločnosti veľmi zodpovedné

úlohy a preto bolo dôležité, aby mal možnosť si po práci odpočinúť. Z tohto dôvodu považuje odvolací súd prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú. Služobný čas žalobcu mal byť rozvrhnutý tak, aby nedochádzalo k porušovaniu jeho práv vyplývajúcich zo smernice 2003/88/ES. K porušeniu práv žalobcu pritom dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti. Nemajetkovú ujmu nie je ani podľa názoru odvolacieho súdu možné nahradiť inak z dôvodu, že uplynutý čas žalobcovi vrátiť možné nie je a nemôže ho stráviť inak. Vzhľadom na špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva Únie a trvanie zásahu nie je dobre možné porovnanie s inými obdobnými prípadmi zásahov ako to namietal žalovaný v podanom odvolaní (v prípade zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, resp. usmrtením člena rodiny ide o rozdielne skutkové okolnosti). Prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy neprevyšuje ani náhrady priznávané v týchto prípadoch, resp. obetiam trestných činov.

63. Žalovaný v odvolaní s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 288/2017 argumentuje, že všeobecné súdy musia zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť a v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako. Odvolací súd rešpektuje ústavným súdom vyslovený názor a v súlade so svojou doterajšou rozhodovacou praxou rozhodol o potvrdení rozsudku súdu prvej inštancie aj v tejto veci. Predmetom odvolacieho konania už boli skutkovo a právne totožné prípady náhrady nemajetkovej ujmy požadované príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru prejednávané Okresným súdom Zvolen. Až na jednu vec vedenú na Okresnom súde vo Zvolene pod sp. zn. 15C/16/2021 bolo žalobám vyhovieť v plnom rozsahu a odvolacím Krajským súdom v Banskej Bystrici boli žalobám vyhovieť rozhodnutia potvrdené ako vecne správne (sp. zn. 17Co/59/2022, 16Co/36/2022, 17Co/47/2022, 14Co/36/2022, 16Co/26/2022, 16Co/53/2022, 14Co/34/2022, 17Co/16/2022) a pokiaľ Okresný súd Zvolen žalobe nevyhoviel, vo veci sp. zn. 8C/15/2021 Krajský súd v Banskej Bystrici zmenil jeho rozsudok rozsudkom sp. zn. 16Co/11/2022 a žalobe vyhovieť.

64. Odvolací súd nesúhlasí ani s námietkou žalovaného, že neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého možno žiadať peňažné odškodnenie len vtedy, ak nie je postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Z ustanovenia § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie, pričom týmto zadosťučinením sa rozumie morálna satisfakcia. Peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by sa satisfakcia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného osobnostného práva (práva na ochranu zdravia a práva na súkromie) a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (t.j. žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES) je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a podobne.

65. Žalovaný mal možnosť preveriť správnosť úvah súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu v skutkovo a právne totožnej veci vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 8C/15/2021 a na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 16Co/11/2022 v rámci dovolacieho konania začatého na jeho dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici; nestalo sa tak len z dôvodu, že žalovaný vzal dovolanie späť a Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 9CdoPr/7/2023 zo dňa 27.09.2023 dovolacie konanie zastavil.

66. Žalovaný v odvolaní pri odvolacom dôvode podľa § 365 ods. 1 písm. d) Civilného sporového poriadku žiadnym spôsobom nekonkretizuje vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. IV. ÚS 90/2019 z 05.11.2019 vyslovil názor, že iba citácia zákona pre vymedzenie odvolacích dôvodov nepostačuje. Odvolací súd konštatuje, že odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. d) C. s. p. nebol uplatnený spôsobom postačujúcim na prieskum rozhodnutia súdu prvej inštancie aj z hľadiska tohto odvolacieho dôvodu.

67. Odvolací súd vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie v súlade s § 383 CSP a odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie po vyhodnotení odvolania žalovaného ako

nedôvodného rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil v I. výroku vo veci samej o vyhovení žalobe.

68. Ako vecne správny odvolací súd potvrdil aj II. výrok rozsudku súdu prvej inštancie o nároku žalobcu na náhradu trov prvoinštančného konania, nakoľko zodpovedá výsledku konania. Žalobca mal v tomto spore plný úspech, pretože základ nároku bol daný a výška plnenia (nemajetkovej ujmy) závisela od úvahy súdu. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na uznesenie Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 56/2017 – 12 zo dňa 08.02.2017, podľa ktorého aj keď CSP nemá obsahovo podobné ustanovenie ustanoveniu § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, ani nová právna úprava nevylučuje osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, a to z hľadiska výsledku v zásade zhodne ako podľa doterajšej úpravy. Súd prvej inštancie preto správne prisúdil žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% z prisúdenej sumy.

69. O nároku žalobcu na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a žalobcovi úspešnému v odvolacom konaní v plnom rozsahu priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v rozsahu 100%. Z dôvodu vykonateľnosti rozhodnutia o trovách konania formuloval odvolací súd výrok o nároku na náhradu trov odvolacieho konania do povinnosti ich náhrady (porovnaj napríklad uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/222/2016 zo dňa 23.03.2017, sp. zn. 6Cdo/57/2017 zo dňa 30.05.2017, sp. zn. 6Cdo/196/2016 zo dňa 22.06.2017 a sp. zn. 7Cdo/123/2016 zo dňa 04.04.2017). O samotnej výške náhrady trov odvolacieho konania žalobcu rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

70. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v § 421 odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP); na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii; ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP); dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (t.j. ktorému súde je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

- a) ktorému súde je určené,
  - b) kto ho robí,
  - c) ktorej veci sa týka,
  - d) čo sa ním sleduje a
  - e) podpis
- (§ 127 ods. 1 CSP).

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

Strany sporu majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom; dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP); povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Ak neboli splnené podmienky podľa § 429 CSP, resp. dovolanie má vady podľa § 429 CSP napriek riadnemu poučeniu dovolateľa o povinnosti podľa § 429 CSP v odvolacom konaní, resp. napriek výzve súdu prvej inštancie adresovanej dovolateľovi na odstránenie väd a jeho poučení o následkoch neodstránenia väd dovolania, dovolací súd dovolanie odmietne (§ 447 písm. e) CSP v spojení s § 436 ods. 1 CSP).